

Slovenski dom

Štev. 157.

V Ljubljani, v torek, 14. julija 1942-XX.

Leto VII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega
izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Vojno poročilo št. 776

Nepretrgani boji pri El Alameinu

Posledice angleškega umika za letalsko vojno

Uradno vojno poročilo št. 776 pravi:
Na predelu pri Alameinu so se nadaljevali živahni boji. Čete osi so tam odbile ponovne napade ter prizadele nasprotniku izgube v ljudeh in v oklepnih vozih. Letalstvo je s ponovnimi napadi napadalnih oddelkov povzročilo požare v sovražnikovem zaledju in je onesposobilo veliko število avtomobilskih vozil. V boju kaže, da sta bila uničena dva »Curtissa«, in sicer po nemških lovcih.

Naše enote, ki so spremljale neki konvoj na Sredozemskem morju, so izjalovile napadalne poskuse angleških letal in sestrelile en bombnik ter dva torpednika. Na ladjah ni nobene škode.

München, 14. jul. s. »Münchener Neueste Nachrichten« razlagajo nastope v Severni Afriki in pišejo, da je umik iz Tobruka do El Alameina Angležem vzel možnost, da bi njihova lovska letala mogla leteti od Gibraltarja do področja vojnih nastopov.

Do letošnjega maja so Angleži po navadi prevažali svoja letala na letalonosilkah tja do Balcarskih otokov, od koder so stroji odletavali na libijsko bojišče. Zdaj pa je od Malte do egiptovskih letališč predaleč, da bi mogli še tako ravnati. Samo bombniki lahko prihajajo po zraku.

V nekem dopisu iz Rima poroča taisti list o sovražnikovi priznanji glede prispevka italijanske vojne mornarice v tej vojni. Angleški tisk obžaluje nemarnost v Severni Afriki, kjer je do napada prišlo prepozno in je uspeh izostal, to pa zaradi tega, ker sta osni državi po zaslugi angleškega vojnega brodovja lahko pošiljali tja ojačenja vseh vrst. »Naša največja napaka v tej vojni«, pišejo angleški listi, »je bila, da se nismo znali iznebiti toli zaničevanega italijanskega vojnega brodovja. Do danes to brodovje ni izgubilo niti ene bojne ladje, čeprav so večkrat izplule s polno paro na morje.

Angleška priznanja o moči in pomenu italijanskega vojnega brodovja

Berlin, 14. julija. s. Približno pred tednom dni je angleški list »Daily Mail« pokazal primer streljenja, ki ga ne gre prezreti. Napisal je, da so se Angleži glede Italije docela zmotili in da je prišel zdaj trenutek, ko je treba računati s stvarnostjo. »Računati s stvarnostjo« — razlaga londonski časopis — »pomeni priznati, da smo podcenjevali tvorno in moralno silo Italije.«

Še bolj značilen primer streljenja pa daje revija »The Nineteenth Century«, ki po ugotovitvah »Börsen Zeitung« s točnimi številičnimi podatki razblinja vse utvare, v katerih je do sedaj živel angleški narod. To so utvare, ki jih je vzdrževal Churchill, ki se je pri raznih prilikah prizadeval, kako bi preprčal javnost združenega kraljevstva, da italijanski jezik ne bi mogel nikdar pomeniti resne nevarnosti na Sredozemlju, nato pa povedal tudi, da naj bi bilo italijansko brodovje zdesetkovano pri Tarentu in v vodah blizu rtiča Matapan. Danes angleški časopis smatra za potrebno priznati, da italijansko brodovje ni samo močno, kakor se ni bilo nikdar, pač pa, da je to znalo tudi

dokazati s tem, da je britanskemu brodovju prizadevalo zelo hude izgube in zlasti s tem, da je odločilno pripomogla k velikim uspehom, ki so jih dosegli v Afriki italijansko-nemške sile.

»Pogumno zavezniško brodovje« — piše dalje glasilo nemške vojske — »ne bi bilo moglo dobiti bolj laskavega priznanja kot je tisto, ki mu ga je dala revija od onstran Rokavskega preliva. V njej stoji zapisano, da je »treba storiti vse, da se obnovi angleško gospodstvo nad Sredozemljem. V nadaljnjih, še jasnejših besedah pa priznava, da se je italijanskemu brodovju posrečilo, razbiti angleško oblast nad Sredozemskim morjem. Priznanje je zares pomembno in v nekem oziru zelo značilno.

Uspehi prve velike nemške letošnje ofenzive v Rusiji

Berlin, 13. julija. s. Posebno poročilo nemškega vrhovnega poveljstva je prineslo uradno pojasnilo, ki prikazuje vso veličino uspeha, doseženega po nemškem in zavezniškem orožju v manj kot dveh tednih, ter hkrati navaja, da je prvo obdobje nemškega napada na vzhodu ceniť za zaključeno. Uspeh v tem prvem obdobju se da presoditi po tehle točkah:

1. Posrečilo se je sovražnika presenetiti, čeprav je bil napad napovedan ter se je začel kasneje, kakor je sovražnik pričakoval. Nemško vrhovno poveljstvo je izdatno izkoristilo izkušnje preteklega leta in zime. Zlasti se mu je posrečilo, da je na določenem odseku zbral neznansko silo. Prelivajoča se in nestalna zbiranja čet in orožja, so sovjetsko ogledno letalstvo varala. To je uspelo po zaslugi izredno spretno motorizacije nemških napadalnih oddelkov, ki se dajo premestiti iz enega odseka na drugega v najkrajšem času. Sovjetsko ogledno letalstvo se je dalo zmotiti tudi glede domnevnega bojišča ter možnega razvoja vojnih nastopov.

2. Prava in resnična ofenziva je bila pripravljena po novih taktičnih in strateških načelih. V bistvu se je posrečilo napasti in pogaziti sovjetske bojne črte na široki fronti. Boljševiki še zdaleč niso slutili, da se bo napad razvil na več kot 300 km dolgem bojišču.

Neizpolnjive zahteve angleškega tiska po drugi fronti za rešitev Rusije

Rim, 14. julija. s. Angleško časopisje je v svojih včerajšnjih izdajah odločno nastopilo z zahtevo po ustanovitvi drugega bojišča na evropski celin, ker so, kakor se zdi, iz Moskve prišle nove zahteve, preko katerih ni mogoče. »News Chronicle« je včeraj pisal, da je treba bodisi iz vojaških ali političnih razlogov na vsak način upoštevati te opomine, ki prihajajo od sovjetske strani.

»Rusija — piše omenjeni časopis — preživlja enega svojih najkočljivejših trenutkov, ki utegne biti znanilec poloma. Velika Britanija in Amerika sta Rusiji dali obljubo, ki bi jo morali tudi držati. Res je, da smo v tem pogledu storili vse, kar je bilo v naših močeh, s tem, da smo poslali svojim

zaveznikom Rusom vsestransko pomoč, čeprav smo pri tem sami dosti tvegali in čeprav smo pretrpeli ogromne izgube. Sovjetska vlada je prva, ki mora priznati težave, v katerih se je znašla Anglija spričo porazov v Severni Afriki, toda drugo bojišče je postalo potreba, tudi če bi za nas moralo pomeniti novo in še večje tveganje. Zdaj smo že v teku in nas ni mogoče več ustaviti. Naša pomoč Rusiji mora biti zdaj hitra in izdatna.«

»Daily Herald« pa piše: »Po obljubi, ki smo jo dali Molotovu, ne moremo več nazaj. Drugo bojišče, ki bi bilo slabo pripravljeno in nezadostno oboroženo, bi bilo lahko katastrofalno, je pa še vedno bolje, kakor pa če ničesar ne delamo. Mudi se. Nevarnost naše zaveznice Rusije je naša nevarnost.«

da bi smešil angleško ljudstvo in angleško vojsko, njuno znanost, pretirano angleško zadržanost, angleško puritanstvo in gledališki način govorjenja. Ameriški vojak na angleških tleh ne sme nikdar omeniti dveh stvari: kdor je dobil prvo svetovno vojno in pa vojnih dolgov.

Švedska bo z orožjem nastopila zoper ruske podmornice

Stockholm, 14. julija. s. Švedski minister za narodno obrambo je dal naslednjo izjavo o kršitvi švedske nevtralnosti: »Dosele Švedska ni streljala na tuja letala, ki so letela čez njeno ozemlje, kajti skoraj vedno so bila to letala, ki so zgubila smer. Je pa nekaj čisto drugega, kadar gre za podmornice, ki ogražajo naše zveze. V tem primeru smo dolžni z orožjem braniti naše morje.«

Nemško vojno poročilo

Obkolutvena zmaga nad sovjetskimi četami pri Rževu

Nadaljevanje preganjalnih bojev na južni fronti

Hitlerjev glavni stan, 14. jul. Nemško vrhovno poveljstvo pravi v svojem včerajšnjem uradnem vojnom poročilu:

Na južnem odseku vzhodnega bojišča preganjajo nemške čete sovjetske sile na široki bojni črti. Močne letalske skupine so podpirale zasledovalne boje in pri nočnih ter dnevnih napadih porušile več prehodov čez Don in Donjec. Ob kavkaški obali so bojna letala z bombami velikih mer zadelo plavajoče popravilnice v pristanišču Novorossijska. Pri obrambi proti sovjetskim razbremenilnim napadom severno in severozahodno od Voroneža je bilo včeraj uničenih 111 sovjetskih oklepnih voz.

Kakor je bilo objavljeno že po posebnem poročilu, so nemške čete ob zelo uspešni podpori letalstva začele z obkoljevalnim napadom 2. julija jugozahodno od Rževa. Potem ko je bil po hudih bojih po gozdovih pogazen ves sestav sovjetskih postojank, je prišlo do obkolitve in uničevanja več sovjetskih strelskih in konjeniških divizij ter oklepne brigade. V tej bitki, ki je trajala 11 dni, je bilo zajetih 30.000 vojakov, 218 oklepnih voz, 591 topov ter 1301 strojnica in metalcev bomb, uničeno ali zaplenjeno pa je bilo še mnogo drugega orožja ter vojnega blaga. Boljševiške krvave izgube so hude. Število ujetnikov ter količina vojne plena se naraščata.

Na bojišču pri Volhovu je bil zavržen silovit sovjetski napad proti nekemu mostišču. Skupina boljševiških sil, ki so se izkrale na zahodni obali Volhova, so bile uničene. V Finskem zalivu je lovec na mine potopil sovjetsko podmornico. Na skrajnem severu so strmoglavci bombardirali pristaniške naprave v Rostu blizu Murmanska. Opazili so mnogo požarov.

V Egiptu so bili ponovni angleški napadi na odseku pri Al Alameinu zavrnjeni z velikimi izgubami za nasprotnika. Nemški in italijanski letalski oddelki so nadaljevali z uničevanjem angleških letalskih postojank na otoku Malli.

Lahka bojna letala so podnevi potopila stražno ladjico v pristanišču Brixhamu ob južni angleški obali. Poleg tega je bila hudo poškodovana velika trgovska ladja.

München, 14. julija. s. List »Münchener Neueste Nachrichten« takole piše o bojih na vzhodu: »Uničevanje močnih sovjetskih postojank ob Donu, potem ko so nemške čete vdrle naravnost vanje, je tako, ko da bi se zrušil jez. Ofenziva se razvija vedno bolj v šir in v smer proti jugu ter je na nekaterih odsekih dobila značaj zasledovalne bitke, ki je Timošenkovo vojsko vrgla nazaj že za 300 kilometrov. Najvidnejša značajka tega napada je njegova vztrajnost in enakomerna sila, ki daje slutiti, da je nemško vrhovno poveljstvo za te napade proti sovjetskim postojankam okrog Sature in južno od nje, vrglo v boj toliko nemških divizij, da se bo vdor lahko spremenil v popoln uspeh.«

Bern, 14. jul. s. Ameriška poročila iz Moskve so zdaj potrdila, da so se Rusi umaknili iz mest Lisičansk in Kantemirovka. Nemškim silam se je posrečilo zasesti močno utrjene sovjetske postojanke južno in vzhodno od mesta Bogučar. Nemci imajo zdaj na tem odseku tri mostišča in razni njihovi oddelki so že dospeli na vzhodno obalo reke Don, tako da je položaj za Ruse prav slab.

Vesti 14. julija

V Rimu je imela sejo senatna komisija za zadeve v italijanski Afriki. Pod predsedstvom senatorja Millosevicha je razpravljala o zakonskem naertu glede afriškega policijskega zbora.

Nemški listi objavljajo neko diplomatsko listino, iz katere je razvidno, da sega politično sodelovanje med Anglijo in Rusijo že v leto 1935, ko je tedanji angleški državni podtajnik za zunanje zadeve Vansittard skušal pridobiti Sovjetsko Rusijo za zvezo, ki naj bi Nemčijo obkoljevala na Vzhodu, češ da je nemška nevarnost skupna nevarnost za vso Evropo in da Anglija ne bi držala križem rok, če bi prišlo do spopada med Rusijo in Nemčijo.

Japonski cesar je včeraj obiskal dve pomorski letalski oporišči, kjer so mu pokazali med drugim tudi lovska, torpedniška in bombna letala, ki so sodelovala v bitki pri Havajskem otočju.

Največji sovražnik Italije je Anglija, največji sovražnik Finske pa Sovjetska Rusija, toda angleško-boljševiška zveza bo povzročila, da bo italijanska zmaga nad Anglijo blagodejna tudi za Finsko. Finci s hvaležnim srcem spremljajo pohod italijanskega vojaka, saj se je Italija s celotnim in ganjenim navdušenjem postavila ob Finsko, ko je ta še stala sama v boju zoper premočnega sovjetskega napadalca, piše list »Svenska Botnen«.

Japonske vojaške oblasti so izpustile iz ujetništva podpoveljnika filipineškega letalstva ter razne druge filipinske častnike.

Potapljalci so začeli z delom na kraju, kjer je sovjetska podmornica potopila švedsko motorno ladjo »Lulea«. Raziskujejo morje, da bi pregledali potopljeno ladjo in pa, da bi ugotovili, ali se je švedskim vojnim ladjam posrečilo potopiti napadajočo podmornico, na katero so vrgli 26 torpedov.

Eno najboljših letal na svetu je zdaj novi nemški lovec Focke-Wulf 190, ki ga z uspehom uporabljajo tudi za bombardiranje, kar se je videlo zadnje dni ob angleški jugovzhodni obali, piše neki angleški letalski strokovnjak.

Angleško pomorsko poveljstvo je objavilo seznam žrtev z angleške oklopnice »Prince of Wales«, ki so jo japonska letala potopila lani v malajskem vodstvu. Ubit je bil poveljnik oklopnice kapitan Leech, pogrešajo pa admiral Toma Philipsa, 19 častnikov, ki so bili brčkone tudi ubiti, in pa 300 mornarjev.

Japonski bodo dvignili vse trgovske in vojne ladje, ki so bile potopljene v posameznih lukah na Daljnem vzhodu. Zato bodo osnovali posebno družbo z glavnico deset milijonov jenov.

V Braziliji bodo z današnjim dnem ustavili ves javni in zasebni avtomobilski promet. Voziti bodo smela samo vozila brazilskega državnega predsednika, 20 pokrajinskih guvernerjev in diplomatski zbor. V prepovedi je navedeno, da se je morala Brazilija zateči k tem odredbam zaradi pomanjkanja ladij.

360 ameriških trgovskih ladij je bilo potoplenih ob zahodnih obalah Amerike od 7. decembra, ko se je začela vojna med Združenimi državami, Nemčijo in Italijo.

Turška vlada je sklenila ustanoviti tri koncentracijske taborišča za vojaške begunce iz Rusije. Za požiganje požetega žita je francoska vlada določila smrtno kazen.

Zaradi bombnega napada na neko vojaško radijsko postajo in na taborišče vojaških vozil, so nemške oblasti belgijski prestolnici Bruxellesu naložile globo dva milijona frankov, razen tega pa je bilo poslanih iz države 50 tlecev.

Maršal Petain si je zadnje dni ogledoval večbališča nove francoske vojske in častniškega zbora ter imel pri tej priliki nagovor, v katerem je dejal, da je nova francoska armada najboljšje poročilo za francoski notranji red in enotnost.

Kanadska vlada je dovolila Združenim državam, da smejo namestiti svoje čete na kanadskem ozemlju.

Ruska in angleška nevarnost za Švedsko

Stockholm, 14. julija. s. List »Morgenposten« prinaša članek z naslovom »Ruska nevarnost«. V njem pravi, da nastaja zdaj vprašanje, ali je mogoče spraviti v zvezo nedavne plete angleških bombnikov, ki so kršili nedotakljivost švedskega ozemlja, z napadi sovjetskih podmornic na švedske trgovske ladje po švedskih obrežnih vodah. Če se dobi zveza med temi nastopi, je iz nje treba sklepati, da gre za skupne nastope. Treba je začeti odločen boj zoper sovjetsko podmorniško nevarnost. Švedsko letalstvo je treba zaposliti z vsemi njegovimi oddelki, da bo blokiralo nastope vojne mornarice in pomagalo za vedno odstraniti to boljševiško ogražanje.

O potrebi novih bolgarskih gospodarskih naporov za zmago osi

Sofija, 14. julija. s. Bolgarski trgovinski minister Zaharjev je imel v Sofiji velik govor o gospodarski fronti in o gospodarskem sodelovanju v njej. Med drugim je dejal: »Danes se bije veliki kanski boj za usvaritev novega reda v Evropi. Vsi moramo jasno razumeti, da je stari liberalni gospodarski red mrtev. Mladi in življenjski polni narodi se bore za zmago novega reda. Tudi Bolgarija dejansko sodeluje pri boju na gospodarskem področju, da bi se dosegla popolna zmaga nad zastopniki bogataštva, ki so poropali vsa zemeljska bogastva in držali v sužnjosti milijone človeških bitij. Bolgari morajo ojačiti vsa svoja prizadevanja na gospodarskem področju, da bodo vredni sodelavci svojih zaveznikov v osi. Vojaško in gospodarsko bojišče sta enako pomembni. Ukrepi za doseg zmag na obeh so enako nujni in strogi.

Angleški letalski napad na dansko mesto

Kopenhagen, 14. julija. s. Angleški bombniki so predsončnim napadli dansko mesto Tønder v južni Jütlandiji ter povzročili škodo zasebnim lastnin. Med prebivalstvom je bilo pet mrtvih in več ranjenih. Eno letalo je bilo sestreljeno, dva pilota sta bila ob življenju.

Čangajškove prošnje za ameriško vojno pomoč

Sanghaj, 14. julija. s. Iz Čungkinga poročajo, da je žena maršala Čangajškega odpotovala v Združene države, kamor gre, da bi prosila pomoči, ki jo Kitajska nujno potrebuje zaradi resnega vojaškega položaja, ker se ta trenutno razvija slabo zanjo.

Slovo dosedanjega turškega poslanika od Hitlerja

Hitlerjev glavni stan, 14. julija. s. Hitler je v svojem glavnem stanu sprejel turškega poslanika Husreva Gereda, ki se je prišel poslovljati. Navzroč je bil tudi nemški zunanji minister von Ribbentrop.

Spomini s potovanja po Kočevskem

Pod sencami temnih gozdov k izviru ponikalnic in k naravnim vodometom

Prvo potovanje po Kočevskem mi je ostalo v najlepšem spominu. Bilo je v poletju, ko sva se s tovarišem navsezgodaj odpravila na pot. Rosne kapljice so se lesketale v sončnih žarkih, ko sva bila že daleč na polju. Vse je bilo mirno, le veter je od nekod prinašal pesem koscev in majal mirno žito polje, da je valovilo kakor morje.

Polje sva že zapustila za seboj. Pot se je obrnila navzdol in pogled na lepo vas mi je zastrla lipo na hribčku. Zavila sva v gozd in v nekaj trenutkih naju je objela prijetna senca temnega gozda. Zdal pa zdaj so se v vrhovih zazibale visoke jelke, ko je nad njimi završala sapa. Med vejami so že brenčale čebele in letale za medom od cveta do cveta in s svojim prijetnim glasom oživljale gozdno šumenje, skrito govorico drevov, ki ga je včasih prevpilo kosovo petje ali vreščanje šoje.

Dolgo bi se nam vlekle pot, da se nisva zapletla v živahen pogovor, in sama nisva vedela, kdaj sva prehodila prvi del poti in prišla do velike jase. Kmalu potem sva prišla po neki kolo-vozni poti, lahko rečem, skoraj v pragozd. Povsod samo drevje. Le tu pa tam se je med vejami svetlikalo nebo ali so se vtihotapljali sončni žarki. Stari ljudje vedo povedati sploh marsikaj o teh krajih. Celo pravilice n. pr. o Martolosovi jami in zakladu, ki je v njej skrit.

Šele po enourni hoji sva zagledala prvi znak življenja — znak narodove žive vere — Marijino kapelico. Še nekaj polja sva prešla, potem pa sva zagledala na vrhu hriba raztresene vaške hiše. Z deščicami krite hiše so bile že počrnele. Tudi lesene stene, skozi katere so plaho gledala na cesto okenc-a, so bile že rjave. Pot naju je vodila skozi Drago, nato še skozi Srednjo vas. Hitro sva uganila, kje žive naši ljudje. Rože na oknih in gredice ob zidu. Tu živi skromni Slovenci.

Pot naju je vodila dalje in dalje. Od Slovenske vasi sva jo naslednji dan mahnila pod Ložinski vrh (933 m), kjer v močvirnatih Mrtvica izviru pod imenom Reber studenec. Ta izvirček okrepí takoj pri mlinu v Slovenski vasi Zgornji in Spodnji Oberh. Nato dobi Rinža še Mrzli vir in vir Pri treh lipah, izpod Kočevja Zgornji in Spodnji izvir, Zajčji vir in Kotel. Če potujemo po Kočevskem, vidimo, da je vsepovsod polno izvirov.

Desno pod Štalcerskim klanecem zopet pride na dan vir Šojong, ki daje sicer suhi strugi Rinža vodo v vsakem času. Iznad Livolda v bližini Zajčjega polja teče Crni potok, ki ga napajata Zlati in Mrzli studenec.

Lepo je bilo tudi pod Veliko goro, kjer izvirata Oberh in Rakitnica. Nad vse lep je sprehod k izviru Ribnice v Podgori. Kakor v čarobnem svetu se ti

zdi tukaj. Do izvira vodi lepa gozdna pot mimo mirno tekoče vode, v kateri dobiš celo lepe ribe. Lepo je tudi pri Ledeni jami na Stojni (900 m) ter Jami treh bratov. Tu se zbira voda, ki priteče na dan šele pri elektrarni pri Kočevju. V resnici je ta vir bruhalnik, ki meče vodo ob nalih kar tri metre visoko. Semkaj naju je prepodila nevihta, ko sva se mudila pri Zgornjem viru za Prijateljovo hišo. Ko nalih ni hotel ponehati, je začel izvir bruhati vodo in ustvaril krasen naraven vodomet.

Naročajte Slovenski dom!

Promet z nepremičninami v juliju

Ljubljana, 14. julija. Kakor znano, so bile 4. t. m. uradno objavljene določbe o prometu z nepremičninami v Ljubljanski pokrajini. Za prenos lastninske pravice na podlagi kupne ali menjalke ali slične pogodbe je potrebna predhodna odobritev Visokega komisarja za Ljubljansko pokrajino. V praksi to določbo tako izvajajo, da je treba med prodajalcem in kupcem sklenjeno kupno pogodbo poprej predložiti Visokemu komisarju v odobritev, nato je šele mogoča izvršitev prepisa lastninske pravice v zemljiški knjigi. Okrajno sodišče ne more niti dovoliti prenosa brez poprejšnje odobritve kupne ali slične pogodbe od strani Visokega komisarja. Zato se sedaj predlože vse prenosne listine najprej Visokemu komisarju.

Nepremičninski trg je sedaj zaradi poletnih mesecev, ko nastopijo sodne počitnice, nekoliko manj živahen kot drugače. Opaziti je nekaj zastoi. Dne 10. julija je zemljiška knjiga sprejela v svojo zbirko zemljiško-knjižnih listin 14 kupnih pogodb za celotno kupno vrednost 275.140 lir. Nekatere kupne pogodbe datirajo še iz let 1939, 1940 in 1941. Takih je bilo 6 pogodb za vrednost 44.228 takratnih dinarjev ali 16.806,64 lir. Med važnejšimi kupnimi pogodbami naj omenimo:

Tomšič Irma in Tomšič Jože, posestnika, Ljubljana, Cesta 29. oktobra št. 23 sta prodala Franciški Debevečevi, posestnici, Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 4 parcelo št. 95-2 k. o. Krasovsko predmestje v obsegu 320 kvadr. metrov z enonadstropno, na tej parceli stoječo hišo za 200 tisoč lir.

Prime Anton, posestnik in mesar v Ljubljani, Vipavska ulica je prodal: Josipu Oblaku, zobotehniku, Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 7 parcelo št. 354-4 kat. obč. Trnovsko predmestje v obsegu 500 kvadr. metrov za 12.000 lir. Kvadratni meter je bil po 24 lir, dalje Jakobu Modrijanu, zasebnemu uslužbencu, Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 7, parcelo št. 354-5, travnik iste kat. občine v obsegu 508 kvadr. metrov za 12.407 lir.

Komotar Antonija, posestnica, Ljubljana, Stepanjska cesta št. 2 in sin Vid Komotar sta prodala Evi Müllerjevi, lastnici vinotoča, Ljubljana, Karlovska cesta št. 11 gozdno parcelo št. 2389-1 k. o. Rudnik v iznosu 786 kv. metrov za 9.432 lir. Kvadratni meter je gozdne parcele je bil po 12 lir. Razmeroma visoka cena, ko so gozdne parcele drugače po 2 do 8 lir kv. meter.

Krule Ludvik in Krule Marija, posestnika, Ljubljana, Okleška ulica št. 18 sta prodala Kosec Ljudmili, posestnici Ljubljana, Šmarska cesta št. 143 parcelo št. 2390-25 k. o. Rudnik v izmeri 176 kv. metrov za 5000 lir.

Vrhovec Slane, posestnik Vrhovec št. 1 je prodal Fani Čečevi, soprogji uradnika Vzajemne zavarovalnice, Ljubljana, Rožna dolina XIX-18, parcelo št. 355-27 k. o. Švica (Suja) v izmeri 1987 kv. metrov za 12 din ali za 4.560 lir. Pogodba je bila podpisana že 1. julija 1940.

Krušič Ivan, posestnik in mesarski mojster Ljubljana, Zaloška c. št. 10 je prodal Anici Predaličevi, trgovčevi ženi, Ljubljana, Kamniška ul. št. 26, parcelo št. 758-14 njiva kat. obč. Moste v izmeri 333 kvadr. metrov in parcelo št. 757-13 njiva iste kat. obč. v obsegu 311 kvadr. metrov za 5.700 lir.

Zaznamovane so bile v zemljiški knjigi še nekatere kupne pogodbe za vrednost od 1000 do 3000 lir.

sesta. Ako pa primanjkuje toplote, vlage in zraka, se bakterije ne morejo povolno razvijati. Prične kup smrdeti in ne zori. V takem primeru ga moramo premetati in ako je potrebno zmociti ali pa mu primešati prsti in apno.

Kompost je treba vsake 3 mesece premetati, da se dobro premeša in preje strohni. Na ta način bo kompost zrel že v dveh letih. Pri premetavanju polivamo kompost z gnojico ali gresnico, da se nasrka čim več hranilnih snovi. Le v hudem mrazu, ne mešamo komposta, da ne zamorimo bakterije.

Kompost je hranilnica vrtnarjeva, zato ne zametujemo nobene stvari, ki spada na kompost in se nam bogato obrestuje. Zapomnimo se, brez komposta ne gre!

grob znamenitega travniškega bega Osmanbega, po katerem se še zdaj imenuje ves zahodni del travniškega mesta. Osmanbegov nagrobni spomenik je zdaj star 310 let.

Urad za zaščito hrvaške delavske mladine je začel po celi Hrvaški ustanavljati svoje podružnice, ki bodo obveščale centralni urad o stanju delavske mladine. Na podružnicah bodo prirejali tudi posebne tečaje, kjer se bodo vzgajali delavski prvoborci.

Posebna komisija sarajevskega muzeja se zdaj že dalj časa mudi v Travniku, kjer dela na tem, da se obnovi nekatere zgodovinske znamenitosti, katerih se je že lotil zob časa. Med drugim so ukrenili vse, da se ohranijo grobovi treh znamenitih bosanskih vezirjev.

Hrvaški prosvetni minister je odredil, da učitelji in profesorji v spricvalih ne smejo v rubriki veroizpoved napisati več grško-vzhodna vera, ampak pravoslavna.

Pri kanalizacijskih delih v Varaždinu je zdaj zaposlenih nad 100 delavcev.

S posebno zakonsko odredbo imajo na Hrvaškem zdaj tudi obrtni učenci in vajenci pravico do letnega dopusta. Učenci, ki so stari manj kot 16 let imajo pravico do tritedenskega dopusta, tisti pa, ki so stari več pa na 14 dnevni dopust. Vsi dopusti so po zakonu plačani. Dopustna pravica velja za vse tiste učence, ki se uče že najmanj pol leta.

Mesarji pred sodiščem

Kakor so ljubljanski dnevniki že poročali, je Kraljeva Kvestura v dneh od 16. do 30. junija med drugimi izročila sodišču tudi več ljubljanskih mesarjev, ki so bili obtoženi zaradi uporabe mašob brez dovoljenja. Sodišču so bili izročeni: Ahlin France, Černivec France, Dolinšek Pavel, Gornik Anton, Kastelic Alojzija, Ham Josip, Javornik Ivan in Stupnik France, vsi mesarji v Ljubljani. Njihova kazniva dejanja so bila take kvalifikacije, da je bilo za sodbo pristojno vojaško vojni sodišče v Ljubljani. Pretekli teden je bila pred tem sodiščem glavna razprava proti omenjenim mesarjem. Mesarji so bili spoznani za krive, da so uporabljali mašobe brez dovoljenja in obsojeni na večletne zaporne kazni, kakor tudi na visoke denarne kazni. Kazni se gibljejo od 3 do 8 let in 8000 do 15.000 lir. Sodba bo te dni uradno objavljena.

Z Gorenjskega

Na Golniku so dokončali že napol dogotovljeno zgradbo tako, da je nekdanje protituberkulozno zdravilišče, katerega so preuredili v splošno bolnišnico, sedaj precej veliko. Bolnišnica ima kirurško-poročniški oddelke z nad 200 posteljami, oddelke za notranje bolezni s 140 in oddelke za jetične z 80 posteljami. Vsi oddelki so moderno urejeni z veliko operacijsko dvorano in moderno rentgensko napravo. V kratkem bodo zgradili še oddelke za nalezljive bolezni s 70 posteljami, v načrtu imajo tudi ustanovitve očesnega in otroškega oddelka.

Strela je ubila pretekli teden v Lomu nad Tržičem Janeza Hribarja, uglednega posestniškega sina.

V Senčurju pri Kranju je umrla Ivana Blažun, 65 let, žena kovaškega mojstra. Naj v miru počiva!

Na progi Medno-Sv. Vid nad Ljubljano je do smrti povozil tovorni vlak Marijo Malenškovo.

Sprejemni izpiti na višji šoli (prejšnji realni gimnaziji) v Kranju bodo za 1. razred 26. avgusta, za višje razrede 27. avgusta. Prošnji je priložiti zadnje šolsko spričevalo in potrdilo o arijskem pokolenju.

232.000 kg blaga so nabrali na Koroškem pri zadnji zbirki. Tako zbirko bodo, kakor poroča gorenjski dnevnik, priredili tudi na Gorenjskem.

»Kärntner Zeitung« poroča v spominskem dopisu o bivanju maršala Rommla v Villachu v zadnji svetovni vojni. V tem kraju je bil planinski polk, pri katerem je sodeloval pri poveljstvu tudi general Rommel. Poveljstvo je bilo v hotelu Lamm, na sedanjem trgu Adolfa Hitlerja. Dnevnik poroča med drugim, da je general Rommel tudi prav rad prihajal v ta kraj s svojimi tovariši.

Na koroško štajersko mejo je prispel pred dnevi v Dravograd državni tajnik za varnost in orožje Schulze-Fieltz. Državni tajnik je ob tej priliki imel važne razgovore z vodilnimi gospodarskimi činitelji.

Na vzhodni fronti so padli naslednji koroški rojaki: 23 letni prostovoljec Simon Senger, 23 letni pilot in podčastnik Franc Pusavec, 20 letni Pg. Franc Daborer in 23 letni Ivan Hudelist.

Štiri nove stojnice

Ljubljanski živilski trg dobiva iz dneva v dan popolnejše lice. Na trgu, kjer prodajajo zelenjavo, je zdaj najlepši red, tudi s čevljarskimi stojnicami je zdaj vse urejeno, mesarji imajo svoje lepo urejene prostore, tudi dve klobasariji, začimbare in branjevka imajo svojo streho pod presledkom in tržnih stojnicah, ki je bližji zmaj-skemu mostu.

Le še dve klobasariji in prodajalca galanterije, ki ima svoj štant postavljen ob zmajskem mostu, še niso imele svoje stalne strehe. Posebno klobasarijo sta bili enkrat tukaj, enkrat tam; ob lepem vremenu pod semeniškimi kostanji, ob dežju pa že kje pod streho mesarskih stojnic.

Zdaj pa je mestna občina dala postaviti tudi v drugi presledki mesarskih stojnic, ki je bližje mestu, spet nove štiri stojnice, prav takšne kot so v presledku pri zmajskem mostu. »Živiljski prostor« v teh novih stojnicah pa bo takole razdeljen: v dve stojnici prideta klobasariji, v eno prodajalca galanterije, v eno se bo pa iz dosedanjega domovanja preselil »dišavare«, tako da bo bližje mestu. V izpraznjeno dišavarjevo stojnico se bo pa z delom svojega blaga naselila branjevka, ki že ima eno takšno stojnico v najemu, pa je bila ena sama stojnica za njevo trgovanje v resnici premajhna. Tako bodo vse stojnice zasedene in vsak prodajalec bo imel varno streho nad glavo.

Nove stojnice so že postavljene, s firnežem so tudi že prevlečene, le še šipe je treba vstaviti, pa se bodo vanje že lahko vselili.

Da so bile nove stojnice tako kmalu izgotovljene, je zasluga tudi Visokega komisariata, ki mu je mnogo na tem, da so razmere na ljubljanskem živilskem trgu čim boljše, tako da zadovolje in nakupovalce in prodajalce.

Brez komposta v vrtu ne gre

Sedaj, ko nam zelenjava v vrtu tako hitro zori, da jo sproti kar težko pospravljamo, pride od nje mnogo v odpadke, ki ga navadno zavrzemo, da se uniči. To pa ni gospodarsko, treba je, da ne zavrzemo nobene stvari, ki bi nam še lahko služila na ta ali oni način.

Že lansko, oziroma letošnje leto, se je lahko vsakdo prepračil, kako težko se je dobil dober hlevski gnoj in kako drago so ga plačevali oni, ki so ga nujno potrebovali. Vsemu temu pa bi se v veliki večini lahko ognili. Če bi o pravem času pripravili zadosten kup kompostne zemlje. Zato si moramo že zdaj skrbno pripravljati kompost, da bomo imeli v vrtu vedno na razpolago dobro humozno prst. Zavedati se moramo, da s samimi umetnimi gnojili ne bomo ničesar dosegli, če bo zemlji primanjkovalo humoznih snovi. Kompost je za vrtnarja isto, kot gnoj za kmet!

Kompost pa bo le tedaj polnovreden, če ga bomo znali pravilno urediti in oskrbovati. Na kompostišče spadajo predvsem vsi odpadki iz vrta in gospodarstva, zelen plevel, ki še ni dozorel v seme, listje fižolovino, zemljo, lesni pepel, drobiž od lesa, zdrobljen omet, živalska krin in drob, vrtna trava le v manjših množinah, roževinasti odpadki, kuhinjski odpadki, cestni prah in blato, mah, pokončane žuželke in polži, slama, gnoj itd. Na kompost pa ne mečemo okuženih, z rio ali plesnijo napadenih rastlin, plevel s semenom, črepanje, železo in sploh vse kar ne strohni. Tudi premožg pepel ni za kompost.

Ko je kup dovolj velik, pripravimo v primernem prostoru, najbolje v kakem kotu prostor za postavitve komposta. Če le mogoče skupljeno primerno do 25 cm globoko jamo, ki naj bo 2—2½ metra široka in primerno dolga. Če so tla peščena, obložimo dno z ilovico, da ne posrka zemlja preveč hranilnih snovi. Nato premešamo že nabran kup na mestu in nanašamo posamezne plasti na pripravljen prostor. Vsaka plast naj bo 30—40 cm visoka in jo, če je potrebno še nekoliko zahodimo, posebno ob robovih, da se kup ne izsuši. Med posamezne plasti natresemo v prah zdrobljene vrta apna, da se kompost hitreje razkrajja. Navadno pa apno zmešamo z zemljo in šele na to raztrosimo.

Da pa se obdrži v kompostu primerna vla-

ga, polivamo posamezne plasti z vodo ali pomijami. Vsako plast postavimo za spoznanje manjšo, tako da ima kup obliko prisekane piramide.

Nekateri »belijo« kompost tudi s stranišnimikom ali gnojnic, vendar v tem primeru ne smemo dodati kompostu apna, ker bi se drugače izločile dragocene dušične snovi. Stranišnik je poseben primeren za pust kompost. Tudi neprijeten vonj kmalu izgine, ker se vse prepoji z zemljo, ki je v kompostu. Da se kup preveč ne izsuši ga pokrijemo, tako na vrhu, kot ob straneh z zemljo.

Tako pripravljen kompost prične kmalu zoreti. V notranjosti se zaredke bakterije, ki presnavljajo v hranilne snovi, deževniki, ti »večni vrtnarji« prebavljajo prst in kup se počasi se-

S Hrvaškega

Preteklo soboto in nedeljo so imeli v hrvaškem Zemunu velike slovesnosti ob priliki posvetitve dveh novih zastav. Na slovesnosti so zastopali vlado minister za trgovino, obrt in industrijo dr. Toth, državni tajnik za promet J. Marković in poverjenik Delavske zbornice Blaškovi.

Sarajevsko pevsko društvo »Trebevič« je priredilo te dni v Sarajevu dobro obiskani koncert. Izvajalo je pesmi, ki jih ima naštdirane za koncertno turnejo po župah Vuka in Baranja.

Zadnji teden je nemška akademija, ki ima svojo podružnico tudi v Banji Luki priredila glasbeni večer na katerem so sodelovali tudi nekateri hrvaški umetniki in umetnice.

Preteklo nedeljo je sarajevsko narodno gledališče uprizorilo letošnje zaključno predstav. V pretekli gledališki sezoni je gledališče uprizorilo 211 gledaliških predstav. Od teh je bilo 19 novo naštdiranih del. 4 dela pa bila starejšega datuma. Vsak teden so igrali tudi po nižjih cenah za dijake, delavce in otroke.

Hrvaški minister za promet je odobril vsoto 375.000 kun za popravilo ceste Zenica-Vitez. Kustos sarajevskega državnega muzeja Dervišu Korkutu je uspelo, da je te dni odkril

Talija se je nasmehnila in pokazala pri tem svoje bele zobe.

»Kaj torej hočete zdaj od mene.«

»Hočem, da mi poveste, kaj se je zgodilo, ko ste šli na obisk v Onslow Gardens.«

Talija ga je verno in podrobno poučila o vsem, kar se je pripetilo tisto popoldne.

»Kdaj ste opazili, da bodala ni bilo več?«

»Takrat, ko sem si ogledovala sobo in si je Willings oblažil suknjo. Kako pa je kaj z njim?«

»Prav dobro,« je odvrnil Parr. »Bojim se, da bo okrevale — hotel sem reči,« je dodal naglo, »veseli me, da lahko rečem, da bo ozdravel. Ali je Willings tedaj prvič opazil, da je bodalo izginito?«

Talija je prikimala.

»Ali ste imeli muf s seboj?« je vprašal znova Parr.

»Da,« je odvrnila Talija. »Ali mislite, da je bilo v njem skrito orožje?«

»Ali ste imeli muf v roki, ko ste šli v Willingsovo hišo v Hatfieldu?«

Talija se je za trenutek zamislila.

»Da,« je pritrdila.

Inspektor se je dvignil.

»Ali dobivate vso potrebno hrano?«

»Da, iz jetniške kuhinje jo dobivam,« je odgovorila. »Jetniška hrana mi pravi ugaia, hvala lepa za izkazano pozornost. Tudi ne želim, da bi mi kdor koli iz prevelike vladnosti pošiljal sem kako drugo jedačo od zunaj, kakor je to dovoljeno jetnikom, ki pričakujejo razpravo.«

Inspektor si je pogladil brado.

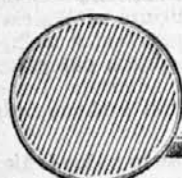
»Vedno bolj sem prepričan, da ste zviata ptička,« je dejal.

XL. poglavje.

Beg.

Napad na Raphaela Willingsa je v kabinetu povzročil neko zmedo podobno ozračje.

Ko se je mr. Parr vrnil v glavni stan, je zvedel, kako velika je bila skrb kabineta. Prvi minister je bil upravičeno zaskrbljen.

E. Wallace

72

RDEČI KROG

ROMAN

Mr Willings se ni počutil že zadosti dobro, da bi pristostvoval razpravi, bil pa je toliko zdrav, da je poslal ostavko kabinetu v odgovor na migljaj, ki mu ga je bil poslal prvi minister v nekem pismu. Pismo je bilo napisano v tako neprijetnem tonu — pikrost prvega ministra je bila splošno znana — da je bil celo debelo-kožni mr. Willings hudo prizadet.

Naj se zgodi, kar hoče. Willings je bil za vedno onemogočen. Celo najvnetejšim pristašem njegovega političnega tabora bi se studilo, če bi morali izpovedati pred sojniki: Odpeljal je dekle, skoraj neznano dekle, v svojo podeželsko hišo, tam silil vanjo in bil zaboden. Ni bilo mogoče dati romantične verzije tej neprijetni zgodbi in Willings je preklinjal samega sebe zaradi te neumnosti.

Parr je obiskal dekle medtem, ko je bilo v ječi, samo enkrat. Odklonila je, da bi ga sprejela v svoji jetniški celici in je vztrajala pri tem, da bi se razgovarjala v prisotnosti jetničarke. Razložila je to svoje stališče, ko sta sedela skupaj v veliki jetniški sprejemnici, on na enem koncu mize, ona pa na drugem.

»Opustiti mi morate, da vas nisem sprejela v svojih prostorih, mr. Parr,« je dejala, »toda toliko mnogo obetajočih mladih članov Rdečega kroga je že prišlo do predčasne smrti, ker so se razgovarjali v svojih celicah z jetniškimi pazniki.«

»Edini, katerega se jaz spominjam,« je dejal Parr, »je bil Sibly.«

»Ki je bil izreden vzorec klepetulje,« ga je ona nadaljevala. Pri tem je z nasmehom pokazala svoje bele zobe.

»Zdaj pa mi poveste, kaj želite od mene?«

»Hočem, da mi poveste, kaj se je zgodilo, ko ste bili na obisku v Onslow Gardensu!«

Čebele pred ajdovo pašo

Ljubljana, 14. julija. Da bi tudi take čebelarje, ki ne berejo strokovnih listov, o čebelarstvu poučili o važnosti ravnanja s čebelami pred ajdovo pašo, smo povzeli pomeni članek dr. Puša, ki ga je priobčil v zadnji številki našega cenjenega strokovnega kmečkega lista »Ortaec«.

Dober in skrben gospodar računa že takrat, ko se je in sadi, koliko mora pridelati jesi, da bo imela njegova družina dovolj čez zimo, ko zemlja, odeta s snežno odejo, ne bo mogla nič dati in bo treba živeti od njenih prejšnjih sadov. Podobni »dobri gospodarji« so čebelne družine. Ko je rojenja konec in so družine zadovoljivo uredile vprašanje svojih kraljic-matic, se začne po naravnem nagonu skrb za bodoče čase, začne se nabiranje hrane za zimo. Iz tega dejstva si je mogoče razlagati, zakaj se drobne živalce ne zadovoljujejo le z nabiranjem vsakdanje hrane, kakor redno čmrli ali ose, ampak kopirajo i med i obnožino (cvetni prah) v tolikšnih množinah — če je paša dobra —, da je družina sama bogato založena in da od tega izoblija včasih prav veliko ostane še za čebelarja.

Prav v tem nagonu čebel po zbiranju zalog je osnovan ves gospodarski pomen čebelarstva. In je tudi jasno, da mora umen čebelar znati ta nagon podpirati in izkoriščati v svoj prid, če hoče od te gospodarske panoge imeti kaj koristi.

Ko je v naših krajih rojenje končano, je ponavadi konec tudi glavne spomladanske in deloma poletne paše. Le kadar odpre svoje medene vire v izdatnejši meri gozd (n. pr. če medijo hoja ali če se pojavi »manca«), se pri nas paša ne pretrga, ko so pokosili travnike in senožeiti in je odvetel tudi prvi kostonj. Ta doba je v našem čebelarstvu marsikje, lahko bi celo rekli večidel, dokaj kritična. Čebele bi po svojem nagonu rade brale, rade bi donale domov vsaj za sproti, še rajši bi si pa zalogo kopičile naprej. Toda največkrat jim narava ne nudi te možnosti: cvetja po travnikih, poljih in senožeitih je malo, gozd je suh, družina v panju pa potrebuje za razvoj zalege mnogo hrane. In tako se dogaja, da se morajo čebele lotiti spomladanskih zalog, če jih je kaj, ali pa beraško životarijo »iz rok v usta« — ako jih čebelar ni prepeljal v kakšno izdatnejšo pašo (zlasti hojevo, kadar medij).

Prav v pihi paši te dobe, ki večkrat sploh povsem odpove, je skrita velika ovira, da se ne more uspešno razvijati čebelarstvo v naših krajih. Kajti v naravnem gonu čebelne družine osnovana skrb za razvoj in napredek se ob pomankanju virov za prehrano sprevrže v nasprotno dejstvo: čebele začno omejevali zalego. Če ni mogoče dobiti in kopičiti hrane, se čebele odločijo za krčenje družine, ker se bojijo, da zalegi ne bo s čim postrežile. Matico prično skromneje krmiti, v njenih jajčnikih se zaradi tega tvori manj jajčec in obseg zalege se začne usodno manjšati. Stare čebele odmirajo, pomladka je malo — družina peša, namesto da bi rastle. In vendar je pred njo še ajdova paša, ki je za dobro prezimovanje in za bodoče leto, pa tudi za čebelarjevo denarnico odločilne važnosti.

V ajdi naše čebele tudi v srednje dobrih in celo v bolj slabih letih naberejo zimsko zalogo.

Kadar ne dobijo na ajdi niti tega, je letina zelo slaba. Ajda je pri nas vsadnji upc. Kadar je pa ajdova paša prav dobra ali celo odlična, je ajdov pridelek medu zelo znan in večkrat edini pridelek naših čebelarjev. Zato je uspeh ali neuspeh v ajdovi paši — lahko rečem — na splošno odločilen v slovenski čebelarji. Če se ajda izkaže, se je tisto leto splašalo čebelariti; če je odpovedala, je zgruba skoraj gotova, razen za tiste čebelarje, ki so morda imeli kakšno izredno pašo.

Niž ni tedaj pretirano ugotoviti, da je pri nas oni čebelar, ki nima takih čebel, da bi izkoristile ajdo v polni meri, slab čebelar.

Kako pripraviti naše čebele za ajdo, da jo bodo mogle polno izkoristiti?

Poglaviti pogoj uspeha v ajdi so močne družine. Saj poznamo muhasto vreme, ko ajda cvetel! Vemo tudi, kako je paša na ajdi dnevno kratkotrajna — komaj do 10. ali 11. ure medij, nato je konec za tisti dan. Ali vse to ne govori dovolj glasno, da je ajdovo pašo mogoče izkoristiti samo močnim družinam?

Pravkar sem pa zgoraj zapisal, da čebele pred ajdo omejujejo zalego. Omejevanje zalege in — močne družine, to se ne ujema. Treba je torej na vsak način ohraniti družine pri polni moči in jim še pomagati, da se pravočasno močno razvijejo. Slabši so sama zgruba, v ajdi pa celo trojna zgruba.

Naši čebelarji, zlasti kmečki, morajo vedeti, da je treba družine pripravljati na ajdo in na zimo kar takoj po končani spomladanski paši in po rojenju. Zelo se priporoča združiti dovolj zgodaj vse šibke družinice, pa naj bodo roji ali izrojenci ali pa ostali slabši, in ustvariti močno živalne družine.

Evropa si more zagotoviti lastno samopreskrbo

Pod gornjim naslovom je priobčil »Piccolo« v svoji ljubljanski izdaji članek, v katerem naglašajo, da si more Evropa zagotoviti svojo lastno samopreskrbo, če znaga v njej zavest kontinentalne skupnosti.

Uvodoma naglašajo člankar, da izvira sedanja vojna iz versajškega miru, ki da je ustvaril mučno politično situacijo v srednji in vzhodni Evropi in nevzdržen gospodarski položaj. Evropska ljudstva so spoznala, da se je gospodarsko nesorazmerje predvojne dobe 1914-18 še poslabšalo, namesto da bi se zboljšalo.

Ljudstva pa so nadalje spoznala, da je mirno sožitje narodov zanje življenjska potreba, ker se njih gospodarstva ne morejo med seboj boriti obojestrano. Zato se mora življenje slehernega soseda naroda tako urediti, da se dosežeta evropska enotnost in skupnost. To tem bolj, ker je Evropa po svoji razsežnosti (z evropsko Rusijo samo 10 milijonov km²) primeroma majhna, pri tem pa tako gost naseljena, da ima z evropsko Rusijo 523 milijonov prebivalcev. Če se vzporedijo sile vsakega naroda, če se uredi in dopolnijo različna evropska gospodarstva, more enotna Evropa doseči svojo popolno kontinentalno avtarikijo, ker ima vse, kar potrebuje: kovine, gorivo, živila in surovine. Poleg tega pa je industrija dvignila in pomnožila ustvarjalne sile zemlje.

Nekaj primerov: Na vsem svetu se je (brez Rusije) pridelalo leta 1937. 1037 milijonov stotov žita, od tega v Evropi 420 (v Italiji 80,6) milijonov stotov. Istega leta se je dvignil pridelek koruze na 1178 milijonov stotov, od tega v Evropi na 196 milijonov stotov. Od svetovnega pridelka ovsa v višini 474 milijonov stotov je odpadlo na Evropo 246 milijonov.

Na Barju je gorelo

Posednika Jožeta Viranta, po dom. Piškurjevega Jožeta na Barju je zadela nesreča. Otroci so po ne previdnosti zanetli ogenj v gospodarskem posloju, kjer so se igrali. Vnel se je senik, skedenj, ogenj pa se je hitro razširil in zajel veliko gospodarsko poslopje, ki je gorelo v velikih plamenih tako, da je ogenj žaril večerno nebo daleč na okoli.

Na pomoč so prihiteli najprej barjanski gasilci ki so preprečili da ni ogenj zajel še sosednih poslopij in le njihovi požrtvovalnosti velja zaslug da so rešili že goreči hlev.

Skoda je precejšnja ker je zgorelo vse letošnje seno pa tudi nekaj pritlikin in gospodarsko poslopje. Posrečilo se jim je tudi da so rešili živino.

S štajerskega

Pri mornarskih edinicah na Danskem in Ni-zozemskem bo gostovala skupina profesorjev in dijakov obeh mariborskih učiteljskih, med katerimi je precej godbenikov. Nastopali bodo z našim študiranim programom, godbenice pa bo vodil pooblaščenec za štajersko glasbeno šolstvo Karl Romih.

Na krompirjev ali kolarški hrošč opozarja kmetovalce zadnje dni inemski listi. Ta škodljivec se je pojavil že leta 1923. Razširil se je iz okolice francoskega mesta Bordeauxa. V Nemčiji so že pred leti izvršili proti temu škodljivcu ob-

žine. Čisto napak je, družine urejevati za zimo šele po ajdovi paši. Tedaj je že prepozno in je škoda že tu, ki je ni več mogoče popraviti. Vse šibke družine bomo čimprej združili. S tem bomo dosegli po dveh straneh, kar doseči hočemo: družine bomo močno okrepili. Prvič s tem, da smo z združitvijo pomnožili izletno žival v družini, kar je za donos bistvenega pomena tudi v dobi pred ajdo; drugi smo pa z večjim donosom zavirali omejevanje zalege. So čebelarji, ki se poslužujejo še enega sredstva pred ajdo: spekulativnega pitanja. Toda to stvar je treba strokovno in pravočasno izvesti, sicer lahko več škoduje kot koristi.

Vsak čebelar naj torej sklene, da bo čimprej vse šibke in srednje družine »zmetel skup«. Kako, je odvisno od panja. Sicer je pa združevanje tudi v kranjičih dokaj enostavno. Če se pokaže kje paša pred ajdo, se vsakekar splošča postaviti tja svoje čebele. Četudi ne bodo kaj prida otežile panja z donosom medu, se bodo pa zato družine lepo namnožile, in to je za uspeh v ajdi bistveno. Samo po sebi se razume, da morajo biti v ajdovi paši vsi panji povsem v redu zlasti glede matice. Brezmatične družine ne bodo dočakale srečnega konca paše. Skratka: že pred ajdo morajo biti plemenjaki v vsakem pogledu — izvzemši zimsko zalogo — popolnoma urejeni za zimo. Plodišča naj bodo dokončno pravilno sestavljena, da družine že med ajdo v njih priročno razporedijo zimsko zalogo. Poznejše preseljevanje satov v plodišče je čebelar-ki greh, ki je zanj dostikrat treba delati pokoro.

Iz tega sledi, da mora »dobremu gospodarstvu« čebel slediti tudi čebelar in čebelne družine sredi najtoplejšega letnega časa pripravljati — za ajdo in za zimo. Od tega bodo imele korist čebele in sam; kajti ajdova paša bo izkoriščena do kraja, zimске zaloge bo dovolj in najbrž še kaj za čebelarjev lonce.

Svetovni pridelek krompirja je bil 1838 milijonov stotov, evropski pa 1650 milijonov stotov. Leta 1937. je bilo proizvedeno na vsem svetu iz sladkorne pese 94.330.000 stotov sladkorja, v Evropi pa 60.439.000 stotov. Celoten pridelek olja je bil 7220 milijonov stotov, Evrope 6560 milijonov stotov, svetovna proizvodnja vina je znašala 178 milijonov hektolitrov, evropska pa 139 milijonov hl.

V tekstilni industriji se je število vreten v predilnicah vsega sveta dvignilo leta 1936. na 151 milijonov 745.000, od katerih je bilo 41.391.000 v Angliji, 49.877.000 pa na evropskem kontinentu. Od 3.070.000 stavev na svetu je bilo 505.000 v Angliji, 237.000 pa na evropskem kontinentu.

Tudi kar se tiče živine, bi mogel evropski kontinent zadostiti svojim potrebam, treba je le malo več znanstvene selekcije in racionalne organizacije. Rudno bogastvo evropskega kontinenta je raznovrstno, ni pa še do sedaj dočela izkoriščeno.

Gospodarstvo evropskega kontinenta pa bi se mogla tudi priključiti bogastva zapadnega dela Rusije, a mogla bi se tudi izkoristiti bogastva črne-ga kontinenta, ki je naravni privesek kontinentalne Evrope. Vse tropске produkcije bi bile Evropi na razpolago, poleg tega pa tudi živila, rudnine, les in kovine Afrike. Kavro in kakao bi dajale evropske ustanove v zapadni Afriki in italijanski Vzhodni Afriki. Bombaž pa se more pridelovati tudi v Evropi.

Evropa more torej živeti brez Amerike in Azije. Toda biti mora združena po načelu novega življenja, politične solidarnosti in skupnosti evropskega gospodarstva. Neobhodno je zato, da si prebivalci našega starega kontinenta ustvarijo kontinentalno zavest, t. j. evropsko zavest.

sežno akcijo za zafiranje, kajti ta hrošč se hitro razmnoži. Hrošč je podoben naši pikopolnici, je le nekoliko večji. Je črne barve z rumenimi črtami. Ena samica ima v teku enega leta lahko 2 milijona potomcev. Za uničevanje imajo kemična sredstva, a najbolje je zaroč takoj uničiti.

Na vzhodni fronti so padli: SS prostovoljec in častni član grške občine Adolf Gasner, 23 letni Ivan Weinhandl, 22 letni Viljem Kapus, 19 letni letalec Gerald Traugott in 31 letni Henrik Fleck.

Posiljanje zasebnih paketov od 100 do 1000 gramov je spet dovoljeno vojaškim edincem na fronti. Paketi morajo biti opremljeni z dovolilno znamko, ki jih vojaki dobe pri svojih četah in jih morajo poslati domov svojem.

V Mošnji vasi na Spodnjem Štajerskem je utonil v potoku Pinki 18 letni Martin Hribnik.

V Nemčiji so izdali v posameznih pokrajinah tobačne karte v različnem času, tako da potniki iz pokrajin, kjer so dobili karte nekoliko prej, ne bi mogli dobiti tobaka z izrabljeno karto. Graški list je objavil, naj se taki priglase v gospodarskih uradih, kjer jim bodo podaljšali veljavnost tobačne karte, dokler ne bodo izdali novih.

»Nemški red mora zmagati.« tako piše mariborski dnevnik, ko poroča o uspešnem delu Rdečega križa in drugih štajerskih organizacij v celiskem okrožju, kjer so zbrali nad milijon RM. Nato navaia pomembnejše izjave celiskega okrožnega načelnika in župana o razdobju, ki ga je doživelo Štajersko od nemške preteklosti.

Ljubljana

Koledar

Danes, torek, 14. julija: Bonaventura.

Sreda, 15. julija: Henrik, kralj.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Tyr-seva c. 45; mr. Trnkoczy ded., Mestni trg 4; mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Poletni jezikovni tečaji italijanščine, nemščine za začetnike in spretnije, tudi za odrasle, v Trgovskem učnem zavodu, Kongresni trg 2, trikrat tedensko ob ponedeljkih, sredah, petkih. — Dopoldanski tečaj od 9—10, popoldanski od pol 3 do pol 4, večerni od 6—7 in od 7—8. Ugodno za vse, ki se žele hitro in praktično naučiti tuj jezikov. Priporočljivo za uradnike(ce), obrtnike, pomočnike(ce). Pojasnila in prijavitelje dnevno od 9—11: Trgovski učni zavod, Kongresni trg 2. Tudi od 9—12, Gregorčičeva 27, prtiličje.

Da zaradi drv ne bo pomoč in nepotrebnih potov, popravljamo notice, ki jo je objavil »Slove-nec« v nedeljski številki čes, da je mestni pre-skrbovalni urad razdeljeval drva v stari cukrarni in da jih za sedaj ni več. Sicer naši manj premožni sloji že od nekdanj veda, da mestna občina drv še nikdar ni razdeljevala v stari cukrarni, vendar pa spet opozarjamo, da so tudi sedaj stranke dobivale drva samo na mestni pristavi v Povšetovi ulici. Sedaj je pa mestni prekrbovalni urad za ta mesec že razdelil vsa drva ter jih nikdo več ne more dobiti. Kadar bo pa drva spet razdeljeval, bo seveda o prvem času objavljeno v ljubljanskih dnevnikih, a stranke bodo drva z nakazili mestnega prekrbovalnega urada dobile na mestni pristavi v Povšetovi ulici.

Vedno korajžni mesarjev in tudi dosti gostilniških uslužbencev v ponedeljek jutraj ni bilo k cepitju zoper tifus v mestni fizikat, ki je pričakoval tak naval, da je pripravil kar tri prostore za cepitje uslužbenstva mesarskih in gostinskih obratov, ki imajo opraviti z živilci. Izkušeni veterani iz prve svetovne vojne so jih menda oplašili s svojim pripovedovanjem, kakšne peklenske bolečine so tedaj morali prestopiti po injekcijah zoper tifus. Če bi bili pa mesarski in gostilniški uslužbenci bolj natanko prebrali notice v listih o cepitju zoper tifus, bi bili tudi vedeli, da sedaj, pri tem cepitju ni več injekcij, temveč je treba štirikrat vzeti po dve zaščitni tableti na vodi. Hudih posledic to uživanje zaščitnih tablet zoper tifus sploh nima, pač pa tablete zanesljivo varujejo proti nevarnemu tifusu. Mesarski in gostilniški uslužbenci naj torej brez skrbi pridejo k cepitju na mestni fizikat vsaj v torek ali sredo že ob 7.30, ker traja cepitje vsak dan samo do 9. Tako bodo mesarski in gostilniški uslužbenci lahko opravili cepitje proti tifusu v za ta dva stanu do-ločenem roku. Opojinjamo jih, da bo mestni fizikat po cepitju napravil po mesarskih in gostinskih obratih, ki imajo opraviti z živilci, prav strogo revizijo ter vse grešnike naznanil za kazno-vanje po strogih uredbah.

— Revna žena s tremi malimi otroki, ki je brez lastne krivde zašla v veliko revščino in pomanjka-nje, prosi dobre ljudi za podporo v obliki ali denarju. Naslov in vsa pojasnila v naši upravi.

Za prevode, prošnje, privatno in trgovsko ko-respondenco v italijanščini se priporoča Vidmar, Sv. Petra nasip 37, prtiličje. — Sprejema dnevno od 8 do 10.

Ljubljansko gledališče

Drama.

Torek, 14. julija ob 17.30: »Kralj na Betaj-novic«. Red A.

Sreda, 15. julija: Zaprto.

Opera.

Torek, 14. julija: zaprto.

Sreda, 15. julija ob 17: »Krišpin in njegova botra«. Red Sreda.

Cetrtrek, 16. julija: zaprto.

Ivan Cankar: »Kralj na Betajnovic«. Drama v treh dejanjih. Igrali bodo: Kantorja — Pavel Kovič, Hano — Gorinskova, Franeko — Kraljeva, Nino — Simčičeva, Krca — Kosič, Maksa — Vl. Skrbinek, župnika — Jože Kovič, Bernota — Nakrst, sodnika — Gorinšek, njegovo ženo — Kovičeva, Lužarico — Starčeva, oskrbnika — Košuta, kmete: Brezigar, Gale, Blaž, Raztresen, Verdenik in Podgoršek. Režiser: Jože Kovič.

Luigi in Federico Ricci: »Krišpin in njegova botra«. Fantastično-komična opera v osmih slikah. Prevod: Niko Striof. Zasedba partij: Krišpin — Primožič, Mirabolan — Anžlovar, Fabrizio — Janko, Asdrubale — Zupan, Centine — Lipušček, Bortolo — Simončič, Aneta — Mlejnikova, botra — Golobova, Lizetta — Barbičeva. Dirigent: Anton Neffat, režiser: Robert Primožič, zborovodja: Rado Simoniti.

Teniško meddržavno tekmovanje med Hrvaško in Madžarsko za rimski pokal se je zdaj končalo v Budimpešti z neodločenim rezultatom 3:3. Hrvati so sicer po prvih igrah že vodili z 1:3, vendar pa je zadnji dan Madžarom uspelo, da so rezultat izenačili.

V. HEISER

43

Zdravnik gre s križem svet

Često so krajevni uradniki gobavce zapirali po mestni okolici na prav krut način. Ko smo nekoč prišli v podeželsko mesto, smo jih našli zaprte v ne-kem zapuščenem skladišču, kjer so jih držali tedne in tedne ter čakali na nas. Nekateri med njimi so bili že dobesedno gnili. Imel sem s seboj več zdravnikov, od katerih so nekateri že dolgo bili vajeni takega dela, tu se jim pa je strahoten smrad po gnolnih ranah tako zastudil, da so se morali silovito premagovati, da so se bolnikom približali in jim nudili zdravil. Med bol-niki je bila starika, ki je bil že še skupek mlahavega, razkrojjenega me-sa, kakor dolgo izpostavljeno truplo: zdela se je, ko da razpada na kosce. Moral sem zbrati ves svoj pogum, da sem jo spravil ven z največjo težavo, ter jo v krov zvelkel na krov ladje.

Nevarnosti okuženja je seveda bilo povsod dovolj. Ko smo bili nekoč na ekspediciji po južnih otokih, je na »Basilanc« izbruhnila kolera. Zavedal sem čim hitrejši povratek v Culion, a za to je bilo treba nekaj dni, prostori na ladji pa so bili pretesni, da bi mogli misliti na uspešno ločitev bolnikov. Ko smo dospeli v Culion, sem gobavce

takoj razdelil v skupine po deset, tako da če bi se pojavil kak bolezenski primer, bi lahko takoj osamili dotično okuženo skupino. Neka gobava ženska, ki jo je že mučila besna blaznost, je zbolela še za kolero. Strgala je vso svojo obleko in ker je silovito divjala, je bila smrtno nevarna vsakomur. Prišlo je do hudega boja z njo, napo-sled pa smo jo premagali, zvezali ter zaprli. A pri tem sem odnesel globoko prasko, ki mi je zapustila še danes vidno brazgotino. Nerodno je pač, če te ogrebe znorela gobava ženska, ki ima vrh vsega še kolero; zato sem si takoj razkužil rano, čeprav ne vem, ali je to res kaj zaleglo ali ne.

Ni nobenega sredstva, po katerem bi človek lahko dognal, ali je za go-bavost sprejemljiv ali ne, a zdaj sem se že docela pomiril, ker je preteklo dvajset let možnega bolezenskega raz-voja, ne da bi bil na sebi opazil kaj bolezenski znak.

Kolikor nam je doslej znanega o boleznih, verjem, da je osamitev bol-nikov najboljše zaščitno sredstvo v de-želi, kakor so Filipinci, a mnogo let bo še moralo poteči, preden se bo lahko reklo, da to oboje lahko iztrebi goba-

vost, zakaj mnogo primerov, v katerih se bolezen šele razvija, ostane pri-kritih.

Leta 1908 so prvič pobrali gobavce po vsem filipinskem otočju, pozneje pa po večkrat v raznih pokrajinah. Štiri leta potem so bili že vsi znani go-bavci osamljeni. Pri nekaterih, zlasti iz zločinskih krogov, smo morali upora-biti silo, večina bolnikov pa, ki so bili določeni za prevoz v Culion, so se v dli na naše prigovarjanje. Polagoma se je po naši propagandi razblinil strah gle-de Culiona in bolnike je začelo mikati upanje na ozdravitev.

Filipincem v čast je treba povedati, da našim naporom za osamitev go-bav-ih niso nikdar delali rasnih zaprek. V največ primerih so z nami sodelo-vali, tudi če je šlo za življenjsko loči-tev od najbolj tesnih sorodnikov.

Še danes mi odmevaajo v ušesih obupni kriki in tarnanje sorodnikov in prijateljev, ki so nas navadno spre-mljali od obale, kjer so se bolniki vkr-cali. Ko se je čoln oddaljeval proti »Basilanc« in ko se je ta zibal na poti na odprto morje, smo še zmeraj videli gručo ljudi na obrežju in slišali odmev njihovih bolestnih krikov. Bil je vedno prizor, ki me je globoko pre-tresel. Vedel sem namreč, da bodo še zmeraj stali tam, tudi potem ko bi »Basilanc« že izginil za obzorjem, ter skušali še zadnjič uizrti tiste, za kate-re so vedeli, da jih ne bodo videli ni-kdar več.

Ujetniki v upanju.

Komaj je »Basilanc« izkrcal svoj prvi žalostni tovor v Culionu, sem se zavedel, da se moje dolžnosti do go-bav-ih, ki sem jih iztrgal iz srede nji-hovih domovih, šele začnajo. Da sem jih prepeljal sem, jih oskrbel s hrano in stanovanjem, je bil samo uvod v pravo in resnično delo.

Potem ko jih novi kraj ni mogel več razvedriti in zabavati, so se bol-niki predajali domotožju in se pogre-zali v stare spomine. Storili smo vse, da bi jim življenje bilo podobno one-mu, ki so ga bili vajeni v domačih va-seh, pri tem pa nismo pozabljali, da je Culion mesto pohabljenecv. Družili smo Topaloga s Topalogom, Ilcana z Ilcanom, Visayana z Visayanom: po-dnevni so se sicer pomešali med seboj, zvečer pa je bil vsakdo rad med vrst-niki svojega plemena.

Počasi smo olepšali ves kraj z dre-vesi, palmami in grmičjem. Izdelal sem načrt za napol odprto gledališče s ki-tajsko streho in okraški, a delavci ga niso znali uresničiti. Tako da se je po-rodila zgradba, urejena po slogu, ka-kršnega še nihče ni videl. Vendar pa je svojem namenu dobro služila: bi-la je zgrajena tako, da so tisti, ki so morali biti v zavetju, lahko sedeli pod streho, drugi pa so se razmestili po zunanji sedežih okrog in okrog.

Filipinci so rojeni igralci in gobav-ci so se strastno vdajali dramski umet-

nosti. Uprizarjali so veseloigre, ki so si jih sami izmislili, vrh tega pa so se zelo veselili filmov, ki so mi jih pošil-jala dobrotljiva filmska društva.

Filipinci so tudi godeci kar po na-ravi. Vedno sem imel vtis, da si kaki skupini 50 Filipincev lahko slučajno dal v roke 50 godal, pa si takoj mogel slišati dobro godbo. Filipinci hodijo s svojo godbo po vsem Vzhodu in čisto sem slišal njihove španske naprave po plesiščih in gledališčih v Kalkuti, Bom-bayu, Singapuru ter po drugih krajih na Vzhodu.

Gobavi glede tega niso bili izjema. Culion je bil ponosen na svojo godbo, ki je redno svirala mi pa smo to po-budo podpirali, ker je glasba bolnike močno razveseljevala.

Gobavci sv. Lazarja v Manili so imeli precej dobro izurjeno godbo, ki me je zmeraj prišla pozdravit, kadar sem jih obiskal. Nekeč — bil sem že dolgo odsoten — me kakor zme-raj sprejeli s toplo prisrčnostjo, a v svoje začudenje, da o godbi ni bilo ne duha ne sluha.

»Zakaj pa nič ne igrate?« sem jih takoj vprašal.

»Ne moremo!«

»Pa zakaj ne?«

V odgovor so dvignili roke in opa-zil sem, da so se jim zaradi strastnega igranja roke še bolj okrnile in da so ostali brez prstov.

Viharna zgodovina mesta Aleksandrije

Vprav pred tem egiptovskim mestom se je odigrala prva bliskovita vojna v zgodovini

Aleksandrija, ki so se ji zadnje čase nemške in italijanske čete zelo nevarno približale, je v zgodovini vedno igrala izredno vlogo. Ustanovitelj tega važnega pristaniškega mesta, ki leži ob zahodni veji Nilove delte, je bil

Aleksander Veliki

rojstvo leto Aleksandrije pa je leto 332. pr. Kr. Tedaj se je Aleksander Veliki vojskoval s Perzijanci. Egipt je bil v tistih časih perzijska provinca.

Ker je tedaj nad vsem vzhodnim delom Sredozemnega morja gospodovalo perzijsko brodogradništvo, si je Aleksander Veliki zastavil kot prvo svojo nalogo, odstraniti nevarnost, da bi mu perzijsko brodogradništvo skočilo v hrbet pri njegovem nameravanem prodoru proti vzhodu, proti Indiji. V bližini mesta Tira ob sirijski meji, mestu, ki je bilo tedaj važno feničansko trgovsko središče, se je Aleksander Veliki spoprijel s sovražniškim brodogradništvom. Po šestmesečnem obleganju je bilo mesto Tir zavzeto, perzijsko brodogradništvo pa uničeno. Samo na ta način je za Aleksandra Velikega postala njegova pot v Egipt prosta.

Ko je prispel tja, je ob zahodnem koncu Nilove delte ustanovil mesto in ga imenoval po sebi Aleksandrijo. Hitro je Aleksandrija postala kulturno in politično središče grškega sveta.

Približno tri sto let pozneje se je pred Aleksandrijo pojavila druga velika zgodovinska osebnost —

Julij Cezar

Na svojem pohodu nad egiptovske upornike se je leta 48. pr. Kr. znašel s svojo majhno vojsko v aleksandrijskem mestu in utrdbah, ki so jih oblegale znatno številnejše vojaške sile kralja Ptolemeja. Samo zaradi tega, ker se je posrečilo zažgati egiptovsko brodogradništvo, je bilo zasidrano v aleksandrijskem pristanišču, se je Cezarju posrečilo rešiti se iz težkega položaja, v katerem se je na lepem znašel, ter premagati v petdnevni bitki vojsko kralja Farnaka, zaveznika Egipčanov.

»Veni, vidi, vici,« prišel sem, videl sem, zmagal sem,« se je na kratko glasilo. Cezarjevo poročilo v rimskem senatu, ko se je ta slavni rimski vojskovodja vrnil s svojega pohoda nad egiptovske upornike spet nazaj v Rim. To vojno so sploh smatrali za prvo »bliskovito vojno« v zgodovini.

V srednjem veku

je Aleksandrija igrala tudi zelo pomembno vlogo. V mirnih časih je bila središče rimske znanosti in umetnosti ter važno trgovsko oporišče v trgovini z vzhodnimi deželami, z Azijo in Afriko. Sredi

»Teden čiščenja« v Varšavi

Pred kratkim so imeli v Varšavi »Teden čiščenja«. Nemško poročilo iz Varšave pravi, da je bilo vse prebivalstvo bišve poljske prestolnice tiste dni povabljen, naj opravi splošno čiščenje po svojih hišah. To so storili tudi po javnih lokalih, restavracijah, trgovinah, skladiščih, uradih, kakor tudi po cestah in trgih. Na vrsti je bilo dalje tudi splošno čiščenje obleke. Javna kopališča so bila vsa odprta in se je vsak šel tisti teden lahko zaštonj kopat v javno kopališče, obenem pa so mu tudi obleko temeljito in zastoj razkužili.

Kaj bo z nemškim »sch«

Za slovensko pismenko »sch« imajo na primer Francozi znak »sch«, Angleži »sch«, Nemci pa so uvedli zanj kar tri črke in sicer »sch«. Poročevalec Centraleurope iz Berlina se bavi tudi s tem, za današnje čase navidez zelo malenkostnim vprašanjem ter pripominja, da so v zadnjem času začeli v Nemčiji razmišljati tudi o tem, kako bi svoj »sch« poenostavili, da ta znak ne bi bil pri pisavi več tako zamuden, da ne bi porabili več toliko prostora in da bi na ta način prihranili tudi precej denarja, ko ne bo več treba toliko papirja. »Sch« se namreč v nemški pisavi zelo pogosto ponavlja, in bi bilo res v vsakem oziru zelo koristno, če bi ga vsaj malo skrajšali. Pravijo, da bi bilo pametno, če bi iz sedanjega dolgega »sch« vsaj »c« izpustili.

Izračunali so, da se na vsakih 10 milijonov nemških besed približno kar 500.000 krat ponovi črka »sch«, ali z drugimi besedami, na vsakih dvesto besed pride en »sch«. Tipkarija, ki na primer napiše na dan 30 pisem po 300 besed, bi prihranila 300 udarcev na dan, če bi izpuščala »c«. V 300 delavnih dneh na leto bi po tem takem prihranila 90.000 udarcev, ali približno 15.000 besed, oziroma dela za dva dneva in pol na leto.

XII. stoletja je mesto padlo v roke mohamedancem, ki so v resnici še danes njegovi pravi gospodarji. Šele kakšnih 600 let pozneje je Aleksandrija spet stopila na politično pozornost, piše poročevalec »Centraleurope«. 1. julija 1798 se je v njeni bližini izkrcal s svojo vojsko

Napoleon Bonaparte

Njegova vojska je stopila na egiptovska tla ob dobro zavarovanem zalivu Abukir. Napoleon je imel namen zasesti Egipt ter od tod ogroziti britanske posesti v Indiji. 20. maja je 20.000 francoskih vojakov zapustilo francosko pristanišče Toulon in se na 300 prevoznih ladjah, pod zaščito 13 vojnih ladij in 8 fregat pod poveljstvom admirala Bruyasa odpeljalo proti Egiptu. 6. junija je to francosko brodogradništvo prispelo do Malte, kjer so imeli svoj sedišče sloviti malteški vitezi, ter se po kratkem obleganju otoka tudi polastilo. Tam so Francozi pustili majhen oddelek vojsk, za ostalo vojsko pa je Napoleon odplul dalje proti Egiptu, ne da bi se bilo angleškemu brodogradništvu, ki mu je tedaj poveljeval admiral Nelson, posrečilo izslediti francosko ladjeve. V bitki pri piramidah je Napoleon dne 21. julija istega leta premagal egiptovsko vojsko,

druge egiptovske oddelke pa v bitki, ki se je odigrala 6. avgusta. Med tem časom pa je Nelson po več tednih skrbnega iskanja 1. avgusta le izsledil francosko brodogradništvo, ki je bilo tedaj skrito v zalivu Abukir. Čeprav je bilo že pozno zvečer, ura je bila že sedem, je Nelson kljub temu dal povelje za napad in bitka je trajala vso noč. Ob desetih zvečer je francoska admiralska ladja »L'Orient« zletela v zrak, ob zori 2. avgusta pa je bilo vse Napoleonovo brodogradništvo uničeno ali zajeto. Le dvema vojnima ladjama in dvema fregatama se je pod poveljstvom admirala Villeneuve posrečilo ubežati na široko morje. Uničenje Napoleonove mornarice je imelo za posledico, da je bila vsa francoska vojska v Egiptu popolnoma odrezana in prepuščena sama sebi. Napoleon se je moral odpovedati svojim prejšnjim načrtom. Kljub temu, da je še večkrat zmagal, je bil vendar le prisiljen vrniti se v Francijo.

Novo zgodovinsko razdobje

v življenju Aleksandrije se je začelo tedaj, ko je angleško brodogradništvo — bilo je to 11. julija 1882 — obstreljevalo to mesto. Kmalu potem, ko je bil odprt Sueški prekop, je Anglija spoznala, kako velikega vojaškega pomena je Egipt, ker leži na poti med Srednjim in Daljnim vzhodom. Zaradi tega Anglija ni mogla trpeti nacionalističnih teženj egiptovskega upornika Arabi-paše. In res, po bombardiranju Aleksandrije so se Angliji izkrcali v Egiptu in premagali Arabi-pašo pri Tel-el-Kebru dne 13. septembra 1882. Vse od takrat je Egipt pod angleškim nadzorstvom.

Živimo v »dobi celuloze«

Pred sto leti še nihče ni ničesar vedel o tej surovini, danes pa je postala zaradi pomembnih stvari, ki jih iz nje pridobivamo, ena najvažnejših

Med tistimi surovinami, ki zalagajo sodobno industrijo, celulozo res lahko imenujemo »značilni proizvod sedanjega časa«. Kdo je pred sto leti še kaj vedel o njej? Nihče ničesar.

Od prvega dne, ko rastlina požene iz tal, začne črpati iz zemlje vlogo, iz zraka pa ogljikovo kislino, ter po zakonih kemije začne izdelovati iz teh dveh snovi celulozo. Ker je celuloza vprav kemična spojina, sestavljena iz ogljika, vodikov in kisika, se je rastline poslužujejo za graditev ograj svojih nestetih celic.

Nekoč je iznajdljivemu človeku prišlo na misel, da bi začel izdelovati papir. In tedaj je pomislil na bombaževce, lan, konjoplo in juto, češ, morda bo pa iz njih le možno dobiti snov za izdelovanje papirja. Po raznih raziskovanjih in poskusih je ugotovil, da vsebuje les nekaterih dreves, kakor na primer smrek, ali celo nekatere vrste trave, takšna vlakna, ki so posebno odlična za izdelovanje papirja. Začel je ta vlakna izločati, čistiti, ter je s tem položil

temelje veliki industriji celuloze

Bilo je to leta 1844.

Danes je celuloza surovina prvovrstne važnosti. Če jo na primer namočimo v zgosteno klorovo in cinkovo raztopino ter jo nato stisnemo, da zelo odporno in nepremočljivo snov, tako imenovano »vulkanizirano vlakno«.

Če pa pri postopku z njo uporabimo sodo, nato pa jo izpostavimo učinku žveplovodika, dobimo po celi vrsti nadaljnjih postopkov proizvod (tako imenovani »rayon«), ki ga je mogoče tkati. Celuloza iz bombaža pa da lahko tudi močno eksplozivno snov, če jo »obdelujemo« z dušikovo in žveplovodnično kislino. Če pa postopek s celulozo za spoznanje sprememimo, dobimo neko drugo vrsto dušikove celuloze, ki dá, če jo damo v mešanico alkohola in etra, tako imenovani »kolodij«, ki mu uporabljajo na primer pri izdelovanju fotografij, ali pa z njim mažejo rane, da ne pridejo v stik z zrakom.

Iz celuloze delajo tudi sladkor in alkohol

Iz celuloze dalje izdelujejo celuloz. Znano je, da iz celuloza izdelujejo ne samo filmski trak, pač

pa še tudi razne druge izdelke, ki služijo kot nadomestek slonove kosti, roževine in podobno. In dalje, ali ni morda celuloza »matič« koristnega celofana? Ali ne pridobiva današnji človek iz celuloze tudi še sladkorja in alkohola? Že nekaj let delajo iz žaganja sladke snovi, ki jih nato uporabljajo kot odlično hranivo za živino, ali pa iz njih po nadaljnjem primernem postopku izdelujejo alkohol.

S tem pa seznajamo čudovitih reči, ki jih pridobivajo vprav iz celuloze, še ni izčrpan. Iz nje izdelujejo vsako leto kakšno novo reč, tako da upravičeno lahko rečemo, da je današnja doba »doba celuloze«.

Proizvodnja in poraba

Leta 1907. so na vsem svetu potrebovali komaj 30 milijonov metrskih stotov celuloze, danes pa že kar nekaj sto milijonov. Celotna proizvodnja se danes suče okrog 20 milijonov ton na leto. Prvenstvo imajo Združene ameriške države, za njimi pa sledijo Kanada, Švedska, Nemčija in Finska. Na omenjene države odpadejo cele štiri petine svetovne proizvodnje.

Po statističnih podatkih iz leta 1939. je

v Italiji

znajša proizvodnja celuloze pol milijona metrskih stotov. Potreba po njej pa je dokaj večja. Toda tudi na tem polju hoče Duce, da se Italija popolnoma osamosvoji, da ne bi bila v bodoče več navezana na uvoz celuloze ali izdelkov iz nje. V ta namen je bila ustanovljena posebna družba, ki je razvila že do zdaj izredno živahno delavnost. Od decembra leta 1936. obratuje v Foggiji tovarna, kjer izdelujejo celulozo iz žitne slame.

Odlično celulozo pridobivajo v Italiji tudi iz konopljevih stebel, iz prosene slame in drugih rastlin. Poleg omenjenih tovarne v Foggiji so takšne naprave tudi še v Ferrari, Udinah, Tolmezzu, v Chietiju, v Kapui in v Mantovi. V kratkem bodo te tovarne — piše neki italijanski strokovnjak v »Domenica del Corriere« — do skrajnosti znižale uvoz celuloze od drugih.

»Koto« — japonska harfa

Svetovni mojster na tem godalu je človek, ki je že od šestega leta slep

Za japonsko muzikalno uho je najlepši in obenem za Japonca tudi najbolj značilen instrument tisti, ki so mu v tej »Deželi vzhajajočega sonca« dali ime »koto« in ki bi mu mi lahko rekli »japonska harfa«. Je res zelo podoben harfi, razlika je le v tem, da ta glasbeni instrument leži vodoravno in ima spodaj resonančno omarico. Čeprav je na videz zelo preprosto glasbilo, se ga je vendar izredno težko naučiti. Z njim je nekako tako kot z našo kitaro: po njej zna marsikdo brenkati, lepo igrati nanjo, da res zvočno zveni,

pa jih zna le malo. Najslavnejši igralec na »koto« na Japonskem in istočasno tudi na vsem svetu je Michio Miyagi, ki so mu Japonci dali častno ime »gospod koto«. Michio Miyagi je poleg tega že od svojega šestega leta starosti slep, vendar se je »koto« tako temeljito naučil, da ga prihajajo občudovati celo glasbeni učitelji iz vseh kraljev Japonske, ker bi o tem slepem, a čudovitem igralcu izpopolnili svoje znanje. Posebno zanimivo pa je še to, da za godalo »koto« ni primeren les takšnega drevesa, ki je vanj kdaj udarila strela.

Besedilo: Jože Tomažič

Pogorska pravljica

Risal Jože Beranek.

48.

Ze sta hrenila z materjo domov, kar stopi k njima vojak »godec« in ga začne nagovarjati, da bi šel h vojakom za godca. Obljubil je in že drugo jutro odšel z godbo v tuje kraje, daleč od rodne mesta, kjer je doživel svojo največjo srečo in nesrečo.

49.

Ko so prišli v dalnje tuje mesto, so morali grofom in plemičem igrati pod oknom. In zgodilo se je, da so zaigrali tudi pred palačo, kjer sta prebivala grofična z mrtvim srcem ter grof, njen mož. Grofična pa ni mogla slišati piščali, ki jo je tožila in dolžila in je s treskom zaprla okno. Vedela je, da igra mizarjev sin.

Od kdaj klic »halo!«

Ni še dolgo tega, ko so se nekateri časopisi prerekali glede nastanka oziroma starosti klica: »halo!« Nekateri so trdili, da so ljudje začeli uporabljati ta klic šele tedaj, ko so iznašli telefon, in da je po vsem tem ta klic »otrok novejših časov«. Ta trditve pa je čisto napačna. Lahko je namreč dokazati, da so na primer vozniki že v petnajstem stoletju klicali: »halo! halo!« Tudi v nekaterih starih pesmih naletnimo na ta klic. »Halo! halo!« prebudi se!« je klicala Bürgerjeva Leonora. Klic »halo!« ima že precejšnjo preteklost za seboj in bi se kvečjemu lahko pripravili o tem, kdo ga je pri telefoniranju prvi uporabljal. Pravijo pa, da je pri telefoniranju uvedel klic »halo!« madžarski iznajditelj in Edisonov sodelavec Teodor Puskas.

SELMA LAGERLOEF:

NA RAZPOTJIH SRCA

ROMAN

Deklica iz Dalarna.

Ko je Karel Artur prvokrat videl prošnjo v Korskyrki, ki je stal ob glavni cesti, podobna gospodski hiši pod visokimi lipami, obdana z zeleno ograjo s častljivimi stebriči in železnimi vratmi, skozi katera se je videlo na vrt z gredicami in stezicami, sredi vrta pa podolgovata, rdečo pobarvana dvonadstropna stanovanjska hiša z dvema enakomerna stranskima kriloma, desno za vikarja, levo pa za gospodarja, tedaj je sam pri sebi dejal, da mora prav takšno lice imeti prava švedska duhovniška hiša, ki mora biti turobna pa vabljiva, slovesna pa vendar spoštljiva obenem.

In pozneje, ko je videl zmerom nizko pokoseno travo, krasno urejene gredice, na katerih so vse zelenjave rastle enako visoko in je bila med njimi enakomerna razdalja, potem prijazno posute stiezice, vestno obrezana divja trta in majhna ploščad, dalje dolgi zastori, ki so v enakomernih dolgih gubah viseli z vsakega okna, ga je vse to napolnilo z enakim občutkom zadovoljstva in častljivosti. Tako mu je bilo, kakor da je dolžan sleherni, ki biva v tej hiši, živeti sončno, srečno in spokojno življenje.

Nikdar si ni niti v sanjah predstavljal, da bo ravno on, Karel Artur, tisti, ki bo nekega dne pridrvel k železnim vratom z dvignjenimi, divje razprtimi rokami, s klobukom čez ušesa in odsekanimi sikajočimi glasovi na ustnah.

Ko so se železna vrata za njim zaprla, se je divje zakrohotal. Zdalo se mu je, da vidi, kako hiša in cvetlične gredice z začudenjem strme vanj.

»Ali je kdo kaj takega že kdaj videl? Kakšen človek pa je to?« je šušljalo od drevesa do drevesa.

Zares, drevesa so se čudila, trava je bila začudena, ves vrt je od začudenja strmel. Karel Artur je slišal, kako so se vsi čudili.

Ali je bil to res sin prikupe gospe polkovnikove Ekenstedt, ki je bila najbolj izobražena žena v vsej veamlandski pokrajini in je delala pesmice, lepše kakor pa gospa Lenngren — ali je res prav on tisti, ki je pridrvel iz prošniškega vrta, kakor da bi hotel uiti kraljestvu zla in greha?

Mar je bil to tih, obzirni, odmerjeni vikar, ki je držal lepe in blesteče propovedi, pa je zdaj odbežljal odtod z marogami jeznosti in divjih potez na lice?

Kaj je mogel biti to svečnik iz korskyrske prošnje, v kateri so živeli tako številni častiljivi in verni služabniki Gospoda, svečnik, ki je zdaj stal pred vrtnimi vrati z namenom, da bo stopil na glavno cesto v trdni odločitvi, da bo poročil prvo boljše neporočeno bitje, ki ga bo srečalo?

Ali je bil to res mladi Ekenstedt, ki je užival tako odlično vzgojo in je vedno živel med uglednimi ljudmi, kateremu pa je zdaj grozila nevarnost, da bo prvo boljše deklo, ki mu bo prišlo na pot, moral vzeti za ženo? Mar se ni zavedel, da utegne biti tisto, kar bo trélo obenj, navađna brbljavka, klepetulja, lenoba, neumna gos, čarovnica, pocestnica ali kakšna branjevka?

Mar se ni zavedal, da se podaja na najnevarnejše potovanje vsega svojega življenja?

Karel Artur je za trenutek obstal ob vrtni ograji tih in prisluskoval začudenju, ki se je prenašalo od drevesa do drevesa, od cvetke do cvetke.

Da res, zavedal se je, da je to potovanje nevarno in usodno. Toda zavedal se je še nečesa večjega: v tem lepem poletju je svet bolj ljubil kakor Boga. Vedel je, da je bila Karlina Loewenskoeld nevarnost za njegovo dušo in zato je hotel med njo in sebe postaviti steno, ki je nikoli več ne bo mogoče podreti.

Vedel je tudi, da se je tisti hip, ko je Karlino vrgel iz svojega srca, to srce spet odprlo za Kristusa. Rad bi svojemu Odršeniku pokazal, da ga brezmejno in silno ljubi in se brezpogojno zanaša nanj. Zaradi tega je tudi Kristusu prepustil izbor svoje

žene. Bilo je veliko, brezpogojno zaupanje, ki ga je imel vanj in ga hotel zdaj tudi dokazati.

Ni imel strahu tedaj, ko je stal pred prošniškimi vrtnimi vratmi in gledal dol po cesti. Ne, ni se bal, toda eno pa je le čutil, da mora namreč pokazati največji pogum, ki ga človek sploh more pokazati. In dokazal ga je, ko je svojo usodo brez omejitve položil v božje roke.

Prvo, kar je storil, preden se je spustil od vrtnih vrat, je bilo, da je zmolił očenaš. In med molitvijo se je notranje umiril. Pa tudi zunanji mir se je vrnil vanj. Zareča rdečica je izginila z njegovega obraza in brada se mu ni več tresla.

Ko je tedaj začel stopati proti cerkvi, kar je moral storiti, če je hotel srečati ljudi, ga bojno nastrojenje še ni bilo docela popustilo.

Ni bil prišel še nič dlje kakor do konca prošniške ograje, ko je že obstal. Ubogi, boječ človek je bil v njem, ki ga je zadržal. Spomnil se je, da je pred uro, ko je prihajal iz vasi, prav na tem mestu srečal gluho beračico Karin Johanstochter z njenim obledelim šalom, razcepanim krilom in z beraško vrečo na hrbtu. Bila je prav gotovo nekoč prej poročena, pa že dolga leta vdova in bi jo torej lahko štel med neporočene.

Nenadna misel, da bi utegnil to osebo srečati, ga je zadržala.

Toda zakrohotal se je ubogemu, boječemu, grešnemu človeku, ki je bival v njegovih prsih. Slednji je mislil, da ima moč, s katero mu bo prepričal izvedbo njegovega sklepa. Potem je nadaljeval svojo pot.

Čez nekaj sekund je zaslišal za seboj drdranje yoka. Prav tedaj je mimo zapeljala vprega, ki jo je vlekel krasen kraljni konj.

Na vozu je sedel eden izmed mnogih, ponosnih lastnikov rudnikov iz te okolice, mož, ki je bil lastnik prav toliko rudnikov in kovačnice, da ga je bilo treba postaviti v vrsto s Schagerstroemom. Ob njem je sedela hčerka. Če bi se ta voz pripeljal z nasprotni strani, potem bi se mladi pastor čutil prisiljenega, da bi v skladu s svojo zaobljubo dal ponosnemu možu znak, naj ustavi, da bi mogel zasnuti njegovo hčer.